

Türklere Dair Arapça Şiirler

O. PROF. ŞEREFEDDİN YALTKAYA

Türklere dair birçok arabça şiirler vardır. Bunlardan, Türklerin siyasî hâkimiyetleri altına girmiş olan arabların söylemiş oldukları şiirleri bırakıyorum [1]. Ben burada türklerin millî, tabîî ve ferdî güzellik ve yüksekliklerine dair olan arabça şiirlerden bulabilmiş olduklarımı yazacağım ve bunlardan yalnız basılmamış olanların metinlerini aynen göstereceğim. Ve basılmış olanların yerlerini göstermekle iktifa edeceğim. Ve bunları yazarken tarih sıralarını gözeteceğim.

بيت الحكمة de görüldüğü veçhile (c. 1, s. 166) مامون خليفه nin sinin müdürü olan تاجي nin yanında bir Türk genci İran, Rum ve Arap gençlerine karşı kendi ulusunu şu suretle tavsif etmiş ve onların kendi ulusları hakkındaki tavsiflerine şu suretle mukabelede bulunmuş idi:

Türkler kendi memleketlerini ve kendi merkezlerini kimseye vermiş değildirler. Bunlara kendi memleketlerinde kimse malik olmuş değildir. Lâkin İranlılar, Rum ve Araplar kendi memleketlerini başkalarına kapı-tırmış ve kendi memleketlerinde kendileri başkasının esirleri olmuşlardır. İşte bu; Türklerin İran, Rum ve Arap uluslarına faik olmalarının delillerinden en açık olanıdır ki bunu; gözünü haset dumanı bürümüş ve inadından gözleri kararmış veya hiç tarih okumamış olanlardan başka inkâr edecek hiç bir kimse yoktur.

Bunu müteakip (430 — 1038) de ölmüş olan ثعالي nin بئيمة الدهر inde (C. 3, S. 223) gördüğün ابو علي الحسن بن محمد الشيبى nin şu şi'ini yazmalıyım:

Şu gördüğüm güzel aslan mıdır yahud ceylan mıdır yoksa insan mıdır ?? !...

Daha doğrusu türk kıyafetine girmiş bir güneş yahud ay mıdır. Onu hakkile tavsifte ben şaşıtm kaldım.

[1] ابو الحسن احمد بن منير ، محمد بن نصر القيسرائى gibi ki bu adlarını saydıklarım (Nuriddini şehit) devrinin şairleri idiler. Bunların (Nuriddin) hakkında pek çok ve pek güzel kasideleri vardır. Şunu da ilâve edeyim ki bu şairlerin, her türlü vasıfların üstünde olan (nuriddin) hakkındaki şiirleri hükümdarlar hakkında daima görüldüğü gibi resmî ve donuk kasideler değil candan kopma ve içten gelme gayet güzel ve samimî şiirlerdir.

Bundan sonra 473. H de (Halepte) ölmüş olan asrının; yegâne şairi ابن حيوس in divanında görmüş olduğum [1] şiirleri yazacağım. Fatimilerden المستنصر in kumandanlarından olup merdas oğullarından (Halebi) almış ve rumlara indirdiği kahir darbelerinden dolayı bu Halife tarafından سيف الخلافه ، مزالدوله ، المظفر ، مصطفي الملك ، الامير المؤيد ، عدة الاسلام ، سيف الخلافه gibi birçok ünvanlar ile telkip edilmiş olan (Enoştekin) ve (mübarek ibn şibil) hakkında bunun pek güzel şiirleri vardır.

(Enoştekin) i överken:

Türklere haber verecek kimdir? Türkler haberdar olsunlar ki onların beyleri ile; onların beylerinin yaptığı işlerle soy şeref kazanır. (o soy ile şeref kazanmaz) soy onunla güzel olur...

Er o kişidir ki yükseklikleri kendi kazanır. Kendi şerefile kendi yükselmeyeni soy yükseltmez.
diyor [2].

Ve yine onun hakkında diyor ki:

Türk yurdu koltuğunu kabartsın ki onun toprağı kısır değildir. Feri na necip olan bir asil o toprakta yoktur. O toprak analarından daima necip yavrular doğar.

Senin savaş gününde boyunlara indirdiğin darbeler sende ne asil bir kan bulunduğunu gösterdi; senin damarlarının ne yüksek bir damar ve bunlardaki kanın ne yüksek bir kan olduğunu bize öğretti.

Senin ailen ile uzak şarka öyle bir fahrü şeref gelmiştir ki o fahrü şerefe garp haset etmektedir.

Bizim (Halep) imize vermiş olduğun şereften bugün (Demeşk) şehri de hisse almıştır. Sen öyle bir şeref kaynağısın ki sana yakın bulunmak herkese; her şeye şeref kazandırır.

Eğer muhammet (S.) Mekkeden; kendi kavmi arasından Medineye göç etmemiş olsaydı şeref te Medine Mekkeye iştirak edemezdi.

Senin ruhen yüksekliğinde ve başını kimseye eğmemekliğinde kendi atalarının yuceliklerine şahit vardır. Evet... evladın yuceliği atanın yucelik ve yüksekliğini gösterir...

Onlar; farzımuhal olarak bir fazilet ve şerefle ün salmış olmasalardı bu necip oğulları (Enoştegin) onlara şeref temin eder ve onlara faik bir şeref kazandırır.

O aile ne bahtiyardır ki içlerinde senin gibi birisi vardır. O aile o

[1] Bu divan Aşîrefendi kütüphanesindedir. Sayısı (949) dur.

[2] من مبلغ الأثر ان أميرهم
والمرأ من كسب العلى لم ترفع
بفعاله تجمل الانساب
انساب من لم ترفع الاحساب

ev her zaman temellerini sımak yıldızı üzerine kurar. O aile her zaman sımak yıldızı üzerinde yükselir... [1].

Yine (Enoştegin) (su başı) (Enoştegin)i överken umumiyetle türkler hakkında şöyle söyler:

O gözleri kipip ve dar olan bir kavmdendir. (Türk)ki onlardan kerem ve ihsan istenilecek olursa yağmur gibi yağdırırlar ve her yaptıkları işi de herkesden iyi yaparlar.

Onun ulusu öyle bir ulusdur ki onlar daima merdivenleri kılıçların ve kargı ve harbelerin uçları olan yüceliklere yücelir ve yükselirler.

Ve Savaş yerlerinde ölüm deryaları taşıdığı vakit onlar bu deryalara dalarlar ki o vakit dökülen kanlardan kara atlar kıp kırmızı kesilirler.

Onlar kurmuş oldukları şeref yapıları ile iftihar ediyorlardı. Fakat — Enoştekin'in macdû şerefi onlara o şeref yapılarını ihmal ettirdi.

Bir gencin yaptığı işler kendisini aşağı düşürürse atalarının yücecği onu yüceltmez [2].

Yine (Enoştekin — مظفر) Hakkında:

Bütün arablar, islamdan evvelki devirlerde kıtlık olunca develerini keserek Halka yedirmeği kerem sayarlardı.

Çünkü onların zamanında senin gibi bir kimse yok idi; sen yok idin. Eğer onlar senin devrinde bulunsalar idi ne develerini kesmeğe muhtaç olurlar idi ve nede kesdikleri develeri parçalara ayırıp bunların üzerlerinde bir nevi kumar oynamağa lüzüm görmezler ve bunu Helal kılmazlar idi.

[1] ما حاز اصلا فرعه لا يجب
يوم الوغى في اى عرق تضرب
قد ظل يحسده عليه المغرب
ان المعالي من جوارك تكسب
ماشأ ركت في الفخر مكة يثرب
ان الابهاء عن الابوة يعرب
لازداد بالفرع الزكى المنصب
ابدأ على ظهر السماك مطنب

[8] جادوا وان صنعوا الصنيع اجادوا
درجاته ابدأ ظي وصعاد
والدهم من علق النجيع وراذ
مجد المظفر اهملوا ماشأ دوا
لم يعله الابهاء والاجداد

فلتعل ارض الترك ان تراها
ولقد ابنت لنا بضربك في الطلي
للمشرق الاقصى بيتك مفخر
ودمشق فهي لنا الغداة قسيمة
لولا انتقال محمد عن قومه
وبفضل قومك من ابائك شاهد
ولو انهم لم يشهروا بفضيلة
فليهن بيت انت منه انه
من اسرة شوس اذا ستلوا الندى
من كل صعاد الى رتب العلى
وراد احواض الثون اذا طفت
فخروا ماشأ دوا فبند بدالهم
واذا الفتى هبطت به افعاله

Padişah gibi olan sen ve senin keremin ve Bol, Bol inciler vermekliğin onları deve kesmeğe muhtaç bırakmaz idi.

Aynı zamanda sen ölmüş olan Hak ve adaleti diriltin orta yere koydın. Öyleki aramızda bunun diriltilebileceğini ve meydana çıkarılacağını hiç bir kimse zannetmiyordu.

Adaletle sönmüş olan adalet çakmağı parladı ve parlamış olan cevru zülüm çakmağı ise senin korkunla söndü.

Ve zalimlerin zulumlarını köklerinden sökdün, attın. Artık sevinçlerinden oynak develer gibi yan yan, gidenler geri geri gitmeye başladılar.

(مظفر — Enoştekin) ün sahibi olmağa ve şeref ve fazilete ve akıl ve dirayete muzaffer olarak yaradılmıştır.

Onun yüksek fazilet ve meziyetleri ihraz etmesinde bahtı daima ona yaverdir. Onun öyle bir sa'ı ve faaliyeti de vardır ki har hangi güç bir işi başa çıkarmak isterse o güç iş derhal kolay olur.

Yücelikler onun yaptıklarıdır. Başkalarının yaptıkları onunkilerin yanında anılmağa değmez... senin atanın başına ant içerimki senin yaptıklarını soyu temiz ve gökü ve damarı yüce ve yüksek olmayanlar yapamazlar.

Türklerde insan zümrelerinden bir zümredir. Fakat bunlar savaş günlerinde başka insan zümrelerine farklıdır. Bunlar başka insanlar gibi kırılmak bilmezler. Bunlar savaşlarda bütün insanlardan daha kuvvetli ve kırılmağa karşı daha salabetli ve mukavemetlidirler.

Ok ve yay yapılan akçe ağacın dağın tepesinde yetişeni ile dağın eteğinde ve dibinde biteni bir değildir. Bu ağacın bu her iki kısmı akçe ağaç ve kain ağacı isede bunun bir kısmı dağın yüksek yerlerinde; bir kısmıda dağın eteklerinde ve alçak yerlerinde biter. (Türkler ile başka insanlarda böyledirler. Türkler yukarılarda başka insanlarda aşağılarda bulunurlar).

Dünyada sana benzer bir kimse arayan muradına erer... Eğer yer ile gök birleşirse...

Ant olsunki sen müslümanların bayramısın tanrıdan dilerim... Sen onların üzerlerinden eksik olmayasın onlar yükseklikler yurdundan senin çekildiğini görmesinler.

Senin keremin yağmuru benim şiirlerimin bahçesinin yeni yetişmiş olan çiçeklerini suladı... Suladı da görüldüğü gibi böyle renk renk açıldılar.

Ben seni her hükümdarın Başının tacı buldum. Onun için bu cevheri (şiiri) o taca koydum.

Farzımuhal olarak ben senden başka bir kimseyi övmeye kalkışsam; bu hususta kalemi yürütecek olsam ki yürütmem kalemim yürümez.

Yahut senin denizinden başka bir suya dalacak olsam bu seçme incileri çıkaramazdım [1].

Yine (اميرالبيوش Enoştekin) hakkında :

Türklerin ne yüksek damarları; kanları vardır — Felek onu tüketmesin... Kesmesin ve onların dalları ve budakları çok ve gür olan ağaçları da kurumasın... — .

Ben onları izzet kanadının ön ve kuvvetli tüyleri görüyorum. Onlardan başka ne kadar insanlar varsa onlar o kanadın arka ve zaif tüyleridirler.

Onlar öyle bir cemaattirlerki bütün mefharetler onlara mensupdur. Zülmün her nevine onlar indirilmiş birer darbedirler.

Senin fahrınle onlar yeni başdan bir mecd ve şeref binası kurdular[2].

[1] عقر القلوص ندى اذا المحل اعترأ
شهدوا زمانك ما استحلوا الميسرا
بعطية الدرر الثمينه موفرا
ما كان يأمل آمل ان تشعرا
وكيا بخوفك زند جور قد ورا
يمشى العرضة وهو يمشى القهقرا
والمجد والذكر الجميل مظفرا
جد اذا طلب العسير تيسرا
من لم يطب اصلا ويكرم عنصرأ
اقوى واصلب في الكريهة مكسرا
نبت الوهاد وذاك نبت في الذرا
لكن اذا التقت الثريا والثرى
ربيع المعالى منك يوماً مقفرا
حتى لصار كما تراه منورا
فكسوت هذا الناج هذا الجوهرا
قلما بمدح في سواك لا جرى
مستخرجاً ذا اللؤلؤ المتخيرا

والجاهلية كلها كانت ترى
اذ لم تكن في عصرهم ولو انهم
وكفاهم عقر القلوص مملك
ونشرت من كشف المظالم ميتة
فورى بعدلك زند عدل قد كيا
وحسنت ظلم الظالمين فعاد من
خلق المظفر بالفضائل والنهى
جديشايحة على حوز العلى
وهو العلى وايبك ليس يحوزها
والترك بعض الناس الا انهم
والنبيع كالشريان الا ان ذا
باغى نظيرك فائز بمراه
فلانت عيد المسلمين فلا رأوا
ونداك روى روض شعرى بارضا
انى وجدتك تاج كل مملك
ولوانى اجرى ولست بفاعل
او كنت غائص غير بمحرك لم اكن

[2] ولا مال دوحه لانقصاف
زوالناس دونهم كالحوا في
فتكات لكل ضم نواف
عابنوا المجد ظاهراً غير خاف

ما لعرق الاتراك لا اجثه الدهر
فارا هم قوادماً في جناح العز
معشر يسب الفخار اليهم
شيدوا فخرهم بفخر ك لما

Yine onun hakkında:

Ey مصطفي الملك ! ey parlak yüzlü ve şanlı, şerefli zat!... ey imamın keskin kılıcı!...

Tanrının sana vermiş olduğu nimetleri senden geri almak için birçok yordakçılarile beraber çahşanların; uğraşanların umdukları boşa çıktı.

Sen üste çıktın onlarda müstehak oldukları cezaya uğradılar; iyiliğe karşı kemliklerinin cezasını buldular.

Onlar zulüm edecek başka bir kimse; başka bir mahal arasınlar sana zulüm edemezler... Senin şahsın ve mevkiin bundan çok yüksektir.

Ve onlar muzaffer olmaktan ümidlerini kessinler çünkü muzaffer olmak ve düşmanlara galebe eylemek senin bayrağının altındadır.

Ve şunuda iyice bilsinlerki necabet ve soy temizliği bir haslatdırki tanrı onu yalnız türklere vermiştir[1].

Yine onun hakkında (H. 423) de şöyle söyleyor:

Senin soy temizliğin ve saire gibi şahsî olmayan meziyetlerin dahi olmasa idi yaptığın işler ve şahsî meziyetlerin senin için dayı ve amcadan alacağın mefharetlere ihtiyat bırakmazdı.

Bununla beraber mensup olduğun ulusun şeref ve meziyetleride unutulur ve karşısında susulur şereflerden değildir. Onlar düşmana öyle bir kılıc atarlarki onların karşılardaki düşmanlar kılıç kullanmasını bilmeyen hayvanlar kesilirler....

Onlar öyle bir ulusdur ki çocukları daha bülüğe ermeden ağır başlılık ve düşman karşısında sebat ve mukavemet devresine ererler.

Onlar ile düşmanlık yapılacak olursa onlar helak denizleridirler. Fakat kendilerile güzel geçinilecek olursa o denizlerin busefer lutf ve kerem deryaları oldukları görülür.

[1] يا مصطفي الملك الاغر وعدة ال...مول الامام وسيفه البناكا
 خاب الذين رجوا باعداء الهدى ان يسترد الله ما اعطا كا
 بفيأ عليك وتلك عقي معشر كفرؤوا الجميل وهذه عقباكا
 فليطلبوا للضم جنباً لينا حاشاك مما املوا حاشاكا
 وليأسوا النصر العزيز فانه لك دونهم مذ سار تحت لواكا
 وليعلموا ان النجابة خلة خص الاله بنبليها الاتراكا

Eğer ey امير الجيوش — Enoştekin!.. onlar için senden başka bir mefharet olmasa idi herkes türklere bu şeref kâfidir derlerdi [1].

Buda (امير الجيوش) — Enoştekin) hakkında:

Senin kılıcın insanların canlarına hakimdir. Dilerse onları öldürür. Dilerse azat eder.

Senin atalarının oğullarının farzımuhal olarak kerim olmadıklarını kabul etsek bile senin onlardan olman onların herkesten üstün olmalarına kâfidir.

Biz seni; eskiden gelup geçmiş olan kumandanlara; onların izlerine tabi zanediyor idik. Fakat senin gösterdiğin, harikalar senin ayrı bir ilhama mazhar olduğunu gösterdir.

Senin yüzün savaş meydanlarında tozdan bir peçe örtmedikçe hak ve hakkaniyet yüzündeki örtüyü ebediyen açmaz.

Sen bir kabileyi vurmağı kurduğun vakit o kabile içinde heman yetim çocuklar ve dol kadınlar çoğalır.

Senden inlerindeki arslanlar; yer altındaki ejderhalar dahi korkar.

Muzaffer Enoştekin öyle bir zattır ki zaman onun çizmiş olduğu çizgiden dışarı çıkmaz.

(سيف الخلافة) — Enoştekin) azm edince isterse yeniden bir devlet ve hükümet kurar ve istediğı devleti yıkar.

Sen daima neticelerin onun reyi ve onun dediğı ve istediğı gibi çıktığını görünce onun reylerinin (İlmi nücum) bildiğine kail olacağın gelir.

Savaş somurttuğı ve somortganlığı uzun sürdüğü vakit yalnız onun yüzünü senin fuhatın göldürür ey enoştegin!..

Rumların da uykularını kaçırdın. Onların gözlerine uyku girmiyor uyuyanları da rüyalarında senin askerinin hücumlarını görerak uykularından korku içinde uyanıyorlar.

Sen onlara yaklaşıncı başlarına gelecek felakete akılları erdi. Fakat ne yapsınlar.. Bunu bildikleri halde zarurî yigitlik taslamak istediler.

Yetiştirmiş olduğun yiğitlerini ve düşman paralamağı öğretmiş olduğun arslanlarını Irak üzerinde saldır deylemiler [ali Böveyh] nin orayı istilaları uzadı,

[1] ولو لم يكن لك الا الفعالي
على ان معشرك الضاربو
هم القوم يبلغ مولودهم
اذا خوشنوا فبحار الردى
ولو لم يكن لهم مفخر
لا غناك عن فخر حال وعم
ن هبراً حيسال حيسال النعم
مدى الحلم قبل بلوغ الحلم
وان جوسنوا فبحار الكرم
سواك لقال الورى حسبهم

Oraya arslanlarını gönder de dünyanın gözü (Türk [1] عهدالدوله) liği nasıl olur görsün !...

Dünyadan her nereyi istiyorsan iste... All (Halep) dünya memleketlerinin hepsine bir merdivendir [2].

Bu da امير الجيوش - شرف المعالي hakkında:

Ey Şerefülmaali! Sen herkesden ileri geçerek mecd ve şeref yularını eline eldin. Mecd ve şeref yuları yalnız sana verildi.

Gösterdiğin güzellikler ve büyüklükler bizim bu babda işidüpte şüphe etmiş ve şekde kalmış olduğumuz ve olacağına ve bnlunabileceğine ihtimal vermediğimiz büyüklükler haberlerinin doğruluğunu bize kabul ettirdi ve şekkimizi yakına tahvil etti.

Bundan evvel biz eski padişahların haberlerini işittikçe omuz silker geçerdik; bunlar olamaz derdik.

Fakat sen geldin bize öyle harikalar gösterdin ki şimdiye kadar duyduğumuz en büyük haberler senin bize gösterdiklerinin yanında pek küçük kaldı [3].

[1] nin meşhur hükümdarı (آل بويه)

[2] فالعزاجعه اليك مسلم
طلالوا الورى شرفاً بانك منهم
فابنت بالاعجاز انك ملهم
الا ووجهك بالعباج ملثم
كثير اليتيم بحبها والا يم
ويخا فيها تحت التراب الا رقم
ان تخرج الايام عما ترسم
فادولة تبنى واخرى تهدم
ايقتت ان ظنونه تتنجم
عند التزال فغن فتوحك تبسم
اونائم بهجوم جيشك يحلم
لمادنوت باى داهيةر موا
علمتهم فرس العدى فعملموا
قد طال ما استولت عليه الديللم
حلب الى كل الممالك سلم

[3] عنان المجد دون العالمينا
بما تبديه من حسن يقينا
بانباء الملوك الاولينا
هباء عند ايسرمارينا

اما وسيفك فى النفوس محكم
لولم يعز بنوايبك ويكر موا
كنا نظنك تابعا اثارهم
لن يكشف الحق الجلى لثامه
واذا عزمت على اجتياح قبيلة
يخشى عواديك الهزبر بقلبه
ان المظفر من ابت فشكاته
واذا امتطى سيف الخلافة عزمه
واذا نظرت الى عواقب رايه
واذا الوغى عيست وطلال عيوسها
والروم بين مؤرق سلب الكرى
تجلدون ضرورة مع علمهم
فاندب لمملكة العراق ضراغماً
كيما ترى عضدية تركية
رم اى مملكة اردت قائما

لقد او تبت يا شرف المعالى
فعاود شكنا فيما سمعنا
وكنا ذاهلين اذا سمعنا
وجئت فصار اعظم مارأينا

Bu da onun hakkında:

Onun yüksek himmetleri simak yıldızının üzerindedir.

Ve onun erdemlerini [menkabet] düşmanları saklayamamaktadırlar. Güneş gizlenilebilir mi?...

Asker onunla, onun askere vermiş olduğu hamaset ve şecaatle kiymet kazandı, zamanda herkes tarafından zem olunuyorken onun yüzünden memduh olmağa; övülmeye başladı.

Sana insanlar rütbece nasıl müşareket edebilirler ve senin ile nasıl musavat iddia edebilirler ki sen; onlar uyurlar iken, uyumayarak yol almış ve ilerlemiş bulunuyorsun [1].

Bu da (Elmuzaffer - Enoştekin) hakkında:

Sana düşmanlık taslayanlar ellerinden bütün kuvvet ve kudretlerinin gideceğine hazırlansınlar. Ve karşına çıkanlar da yenileceklerini bilsinler.

Rumlar seninle heman musalahaya ve senden derhal eman istemeye karar verdiler ve bu hususta hiçte fena yapmadılar.

Onların deniz gibi orduları çalkalanıyor ve dalgalanıyordu. Fakat her denizi ufak bir ark gibi bırakan koca derya (Enoştekin) ona hiçbir ehemmiyet vermedi.

Eyyamki geçmiş zamanlarda nice bin kahramanları görmüş ve onun gözünün önünden nice bin yegitler geçmiştir. Ona [(Muzaffer — Enoştekin) gibi gördün mü....] diye sorulacak olursa (Hayır!..) diye menfi cevap verecektir

Ey muzaffer!.. Ben seni öyle bir yüce rütbede görüyorum ki İrânın gelüp geçmiş olan kisralarından hiç biri onun en aşağı derecesine bile yetişememiştir [2].

[1] بالجوّد والاقداّم يسمو من سما
والشمس اظهراّن تسر وتكتما
والدهر محموداً وكان مذمما
ادجت تطلبها وباتوا نوما

هم علون على السماك وانما
ومناقب اعياء عادى كتتها
غدت الجيوش عزيزة بامرها
انى يشاركك الورى فى رتبة

[2] وبمن اردت لقائه ان ينكلا
طلب الامان مخافة ان يعجلا
بحر يفادر كل بحر جدولا
هل كالمظفر فى الانام لقلن لا
مانال اداناها الا كاسرة الالى

اجدر بمن عاداك ان يتدلا
ماقال رأى الروم لما عاجلوا
قدماج بحرهم فلم يحفل به
لوقيل للايام وهى خبيرة
وازاك محموداً مبلغ رتبة

Bu da onun kakkında (430. h) şekerbayramı tebriki:

Senin mensup olduğun ulustan başka bir ulusta katiyen senin gibi bir kimse gelmiş değildir. Senin ulusun seninle istediği gibi iftihar etsin.

Bütün padişahlar senden korkmaktadırlar. Korkularından onların elçileri daima gelip senin huzurunda ayakta durmaktadırlar.

Bazan bu korku; senin huzurunda o elçiler ile kendi hükümdarlarını da toplamaktadır.

Etrafa saçtığın keremlerinle sağnak yağmurları utandırdın. Bu keremlerin gösteriyor ki sen; kerim olan kimselerin oğlusun.

Dalların verdiği meyveler o dalların köklerini gösterir. Bak yağmurlar olmasa sel olur mu?

Senin mensup olduğun kavmin mecd ve şerefi gizli değildir. Senin her yaptığın güzel ve yüksek iş senin kavminin büyüklüğünün ve yüksekliğinin ayrı bir delilidir.

Sen mefharetleri daima kendisinden evvel gelip geçmiş olan atalarına medyun olanlardan değilsin.

Senin şahsî olan faziletlerin vardır ki onlar en yüksek dereceye varmıştır. Öyle ki en ufağı bile en büyük faziletlerden büyüktür.

Bir ufak işaret ve bir ufak söz ile uzun hutbelerin; nutukların yapmadığı tesiri yaparsın. Ve ufak bir söz ile en büyük davaları hal ve fasledersin.

Senin ayağının basması ile topraklarımız aziz oldu. öpülmeye layık oldu.

(Demeşk) in dünyada eşi yoktur. Seninde padişahlar arasında eşin yoktur [1].

[1] فليخترن ماشاء هذا الجليل
عن رهبة ابدأ اليك مثول
بجناب ملكك مرسل ورسول
تخبرن انك للكرام سليل
ايكون من غير الغيوث سيول
تأنيه من حسن له تأويل
فعلى مأثر اوليه يحيل
لاقلها يستوجب التفضيل
ما الخطب يقصر عنه وهو طويل
ان يستقل بترها التقبيل
وكذاك مالك في الملوك عدل

ما كان مثلك قط في جيل مضى
خافت عواديك الملوك فرسلها
ولطالما زاد التخوف فالتقى
اجلت منهجر الحيا بكمكارم
ثم الغصون يخبرن عن اعراقها
ما مجد قومك غامضاً وجميع ما
لا كالدى ان عد يوماً فخره
بلغت بك الا مد البعيد فضائل
كم قد فصلت بلحظة او لفظة
شرفت بوطئك ارضنا فبواجب
فد مشق ليس لها نظير في الدنا

(Mübarek ibnişibl) i överken de bütün Türkler hakkında şöyle söylüyor:

O, öyle bir ulustandır ki: Düşmanlar; zırhlardan, Tulgalardan yardım dilenirler iken onların yardımcıları yalnız ellerindeki kılıçlardır.

Düşmanların kanlarına kanmış olan kargılarıyla kazanmış oldukları ganimetleri bay olsun yoksul olsun herkese verirler. Kendilerine bunlardan bir nesne bırakmazlar.

Onların yüzlülerine bakacak olursan azim, şecaat ve besalet parlaklıkları görürsün. Keskin kılıçlar da böyle değil midir?

Keremde onları bahşayıp yağmurları ve hamiyette savaş arslanları bulursun.

Onların savaş aletleri (Hat) denilen yerde yapılan kargılardır ki bu kargılar onların gittikleri yerlere havada onlar ile beraber giden ve onun askerlerinin üzerlerinde çark vuran bazanda yere inip kanatlarını tophyan akbabaların rızıklarını mütekeffildirler. [Düşmanların kılıçtan ve kargıdan geçirilen lâşelerini yerler.] Aynı zamanda bunların ellerinde Hindistanda yapılmış kılıçlar dahi vardır ki bunlar ile düşmanların başlarını gövdelerinden ayırırlar [1].

Yine (Mübarek İbnişibl) hakkında şöyle söylüyor:

Senin izzetinin önünde korkularından bütün kabileler boyun eğdiler. Korkağın boyun eğmesi yapacağı işlerin en doğrusudur.

Padişahlar sana secde ettiler. Öyle padişahlar ki senden başkasına bunların secde etmeleri değil boyun eğmeleri bile mümkün değildir.

Senin nail olmuş bulunduğun noktaya kimse yetişemez. Emeller onun dununda kalır. Oraya kadar çıkmakta bütün ayaklar topaldır.

Sen; erdem (menakıp) libasını giymekten çekinirsin. Meğerki bu libas medh ve sena cevherile murassa ve müzeyyen ola.

yeryüzünün ahalişi her taraftan dileyerek, isteyerek sana gelmektedirler. Snin kerem ve ihsanın onlara kendisini duyurdu.

Ey adımlar kısıldığı zaman [savaş kızışıp herkes ileri gitmekte adımlarını kısalttıkları vakit] adımları ve kılıçları ve kolları uzayanların oğlu olan kahraman!...

[1] إذا المانعون استنصروا بالمقائع
بما كسبوه بالرياح الشوازع
وتلك نسجيات السيوف اقواطع
غيوث العطايا اوليوث الوقائع
برزق نسور حوم وجوامع
يفرق ما بين الالهى والاخادع

من القوم لا يستنصرون سوى الظي
وما استأثروا عن كل عاف وزائر
بروقك خراهم مضاء وروثقا
وتلقاهم في نائل وحجة
عتادهم خطية قد تكففت
وهندية في كل يوم كريمة

Sen kendi kavmini erişilmez bir rütbeye kadar çıkardın. Evet gökdeki keheşanlara bir çayır ise de onlar ebediyen kimse tarafından otlatılmaz.

Türklerin kadr ve şerefleri âli oldu. Çünkü sen onlardansın. Onların senden dolayı seninle başka hiçbir ulusun iddia edemeyeceği derecede büyük şeref ve mefharetleri vardır.

Senin hükmüne bütün dünya korkusundan boyun eğdi. Sen oturduğun yerden dünyanın dört köşesine hüküm etmekteisin.

Çabucak senin adın dünyanın her tarafına yayıldı. İntikamının kokusundan boş bir yer bırakmadın [1].

Kendi asrının yegâne şairi olan ابن حيوس divanındaki (117) kasidenin (35) tanesi (Enoştekin) için yazmıştır. dört tanesinin de (مبارك من شبل) için yazmıştır. Bunlardan (Halep) te hüküm sürmüş olan (بنى مرهاس) hükümdarları için yazmış olduğu kasideler (Enoştekin) için yazmış olduğunun yarısı raddisindedir.

(524. H) de ölen ابو اسحق ابراهيم li غزه namındaki şairde bir kasidesinde Türkleri şöyle över.

Türk askerlerinden bir zümre ki bunların saldırmaları gök gürlemlerinin korkunç seslerini unutturdu. Ve o seslerin hiçbir ehemmiyeti kalmadı.

Bunlar öyle bir kavimdirler ki, kendilerile konuşulurke güzellik ve iyilikte melekler gibidirler. Fakat savaş vakitlerinde bu meleklerle birer ifrit olurlar [2].

[1] ومن الصواب لمرهب ان يخضعوا
ويعزان تلقى لغيرك ركعا
ولوانها امته عادت ظلما
حتى تراه باثناء خرضعا
رغبا لقد نادى نذاك فاسمعا
طالوا خطي وظي هناك واذرعا
ان الحجره روضة لن ترتعا
فلهم بك العرف الذى لن يدها
فحكمت فى اقطارها مترعا
لم تخل من خوف انتقامك موضعا

خضعت لعزتك القبائل رهبة
ظلت تخرم ملوكها لك سجداً
تتقاصر الآمال عما نلته
لا بدت ان تجتنب ثوب مناقب
فاتاك اهل الارض من آفاقها
يا ابن الدين اذا تقاصرت الخطي
احللت قومك رتبة لا ترتقي
فليعل قدر الترك انك منهم
قد دانت الدنيا لحكمك هبة
قد سارفى الافاق ذكرك موضعا

[2] Tarihi, C. 10, S. 284, Mısır basması, 1301. (ابن اثير)

(538. H.) de vefat eden زعمرى dahi divanında [Âşir Efendi Kütüphanesi, sayı. 330] Türkler için şöyle söylemektedir [1].

Tanrı benim yardımcım olsun ben ahu Türklerin ellerinden neler çekmekteyim. Bütün felâketlerimin sebepleri onlardır. Bana her fenalık onlardan gelmiştir. Onların yüzünden ben kendimi şaşırđım, aklımı kaçırdım. Öyle ki yer ile gökü ayırt edemiyorum. Onların yüzleri nazik ve ince ise de huyları öyle değildir. Onlardan benim ve faummam boştur. Onlardan herne zaman vefa ümidine kapılıyorsam bu ümidim boşa çıkıyor. Onların bana vermiş oldukları ahde vefa etmeleri mümkün müdür?!.. Siz Türk dilinde vefayı ifa eden bir kelime duyduunuz mu?!.. Ben o susuz kalmış insana benziyorum ki kovasını kuyuya salmış ise de kuyuda bir içim su yoktur. Bu dünyada birçok felâketler varsa da bunların en büyüğü ve en müşkülü aşk ve sevdadır. Öyle hasta gözlü, öyle kipik bakışlı güzeller vardır ki onların bir bakışına rastgelirsen o hasta göz sana şifalar verir. Şarap ta böyle değil midir? Kendi humarini kendisi defetmez mi? Kendisinin ilâci kendisi değil midir? O hastalıkların en kötüsü veya devaların en hayırlısı değil midir? O güzel gözler insanın ciğerine geçmekte ok gibidir. O güzel gözlülerin boy ve boslarında doğrulukta kargılara benzer. Onların yüzlerinin güzelliğini siyah saçlar bir kat daha süslemiştir. Onlar Sabah ile akşamı bir yerde toplamışlardır. Ah bilsem onlardan birine malik olmak benim için mukadder midir? [2].

Yiye زعمرى diyor:

[1] Bunlardan bazılarının yalnız türkçeleri (Adsız) in on beşinci sayısında çıkmış idi.

[2] كل شر جائئى من هؤلاء
لى فرق بين ارضى وسماء
لاارى فى خنقهم غير الجفاء
بوفاء سو دوا وجه رجاء
فى لسان الترك باسم للوفاء
جوف بئر ما بها تطيرة ماء
والهوى اعظم اصناف البلاء
لحظة كانت دواء وهى داء
فهى شر الداء او خير الدواء
وقوام كقناة فى استواء
جعت بين صباح ومساء
مثله عن هبة او عن شراء

استقيث الله من ترك الأطباء
ادهشوا عقلى حتى لست ادرى
رقت الا وجه منهم غيرانى
كلما رجيت منهم ان يجودوا
كيف يوفون بعهدى هل سمعتم
انا كالعطشان ادلى دلوه
وبلايا هذه الدنيا صنوف
وسقيم الجفن ان صادفت منه
وكذاك الراح بالراح تداوى
مقالة مثل سنان فى مضاء
زينت غرته طرته اذ
ليت شعرى هل ارى ملك يمينى

One kutlu bir gün idi ki güzel Yafes kızlarından oynak ve cilveli bir kız bana hediye edilmiş idi.

O güzel kızın gözleri hernekadar dar idi ise de sihir ve efsunkârlığı bakımından pek geniş idi.

Bakışlarında gözlerinin karaları görünür idisede güldüğü zaman bu siyahlığın hepsi kapanır idi.

Ah onunla bulunduğum günler ne güzel günler idi.

Onu her anımda güzellik içinde kalıyorum. Ondan sonraki geçirmekte olduğum hayatımın hiç tadı yoktu[1].

و يا زعمري şu şiirle de Yafes oğullarını Türkleri methediyor:

Ruhlara ferah ve sürur veren güzel yüzler ve güzel yüülüdür. Güller, nerkisler, papatyalar ve bu çiçekleri ihtiva eden bahçeler hep onlardır. Kanatlan . . . durma . . . onlara doğru koş, uç . . . Taki her sabah onların güzel yüzlerini doya, doya temaşa et. Baharı ve baharın gösterdiği türlü türlü güzellikleri ev şerabı anmal.. Sana bu güzellerden gördüğün bahar yetmez mi? Bu Yafes'in oğlu olan güzeller sabah gibidirle. Bunlara bakılınca başka güzeller bunların yanında gece gibidirler. Bunların gözleri nice sağlam kalpleri hasta etmiştir. O gözler hernekadar geniş ve büyük değil ise de onların açtıkları yaralar büyüktür. Onlar silahsız savaş ederler. Gözleri onların en güzel silâhlarıdır. Ben bu gözlerin aşk ve muhabbetlerinin esiriyim. Aşk ve sevdalarından vazgeçemem. Ve bu hususta kulağıma hiçbir nasihat girmez. Kogucular, rakipler bana ne yaparlarsa yapsınlar.

Hiçbirisi umurumda değil.. Ey canları yağma etmek için yaratılmış güzeller!.. Allah için olsun beni öldürmeyin; ben salihler ve zahitlerdenim. Benim gibileri öldürmek haramdır, mbah değildir[2].. (Savaşlarda kadınlar, çocuklar, zahitler, ihtiyarlar öldürülmez).

[1]	من اليافيات الملاح لعوب مجال لسحر البابل رحيب وفي ضحكها كل السواد يغيب الا ان عيشي بعدهن جديد	ويا رب يوم اهديت لي وصفة تضايقت العيان منها وفيهما يلوح لئى بعض السواد بلحظها فيطيب ايام ويا طيب ذكرها	
[2]	ان كن لسن نجبل عيونهم حسبهم لو انى اسير غرام لا ارعوى لنصح وان وشى لى واش يا معشراً خلقوا سا بالله لا تقتلونى وقتل مثل حرام	مسرة لارواح هى الوجوه الصباح ونرجس واقاح وطرخفوق الجناح فى غدوة ورواح كل روح وراح بهؤلاء الملاح يا فت كالصباح من القلوب الصراح	هى الرياض فورد فسر البهاو بادر حتى تنزه فيها دع الربيع ودع فيه اما كفاك ربيع الناس ليل وابناء عيونهم كم اعلت

زخشرى Bu şiirdede türk güzellerini övüyor:

Bana karşı vermiş olduğun vadi ifa ettin ve Hediye mi gönderdin Hur insan vermiş olduğü sözü yerine getirir.

Bu hediyen türk kızlarından bir kızdır ki onun gözleri ahuların gözlerini andırır.

O gözler insanın kalbini parça parça doğramakta kılıca benzer. Güldüğü vakit bu gözler kılıç kınına girdiği gibi kınına girer görünmez olur onun göksündeki iki nari (memeleri) nin hacimleri Henüz meydana çıkmamıştır; evet çıkmıştır. Fakat çıksada çıkmamış gibidir [1].

Bu da زخشرى nin türk gözelleri hakkındaki şiirlerinden:

(Sada) [2]ya şöyle söyle: bizim sana ihtiyacımız yoktur. Bizi iri ve geniş gözler [Arap maşukalarının gözleri] çekmez. Çünkü dar gözler (türk güzellerinin gözleri) ve gözlüler bizi bizden almışlardır. Bizim aklımız ve fikrimiz onlara bağlıdır. Onlar bizim düşüncemizi ve hayalimizi doldurmuşlardır. Onlar baktıkları vakit yalnız gözlerinin siyahlıkları görünür. ve gülecek olurlarsa göz kapakları siyahlıkları örter. O siyahlıklar görünmez olur.

Türk yüzleriki - tanrı onları kem gözden esirgesin - gökdeki tolun aylardır ugurlarında kiseler harç ve sarfedilecek ve yüzlerce altın verilecek yüzler Bu yüzlerdir [3].

Türk güzellerinin yüzlerinde insanı mestedecek noktalar vardır. Bunlardan dolayı başka güzellere bakmayın gözlerinizi bunlara döndürün.

Tanrının yaratmış olduğu ince, ince güzellikler bunlardadır. Bunların yüzlerindedir ki insan bunlara baktıkça tanrının kudret ve kuvvetine hayran olur.

Aynı zamanda bunlar paralayıcı arslanlardır ki açtıkları yaralardan mesul olmazlar. Nazarları kuvvetli olmakla beraber bakışlarında bir tatlılık ve aynı zamanda bir kırıklık bulunan o güzellere canım kur-

[1] والحريس له خلف ليعاد
ظباء وجرة بالعنين والهاد
هت بضحك تولته باغماد
بلى بدالهما حجم كلا باد

انجرت وعدى واهدت الوصيفة لى
وصيفة من بنات الترك واصفة
تسل بالاحظ سيفاً باتكا فاذا
رمانتا صدرها لم يبد جمهما

[2] Arap sevgililerinin adı.

[3] ولا تطبينا النجل من اعين البقر
هم علقنا منا الضمائر والفكر
وان ضحكوا ضموا الجفون على الحور
بدور الى ائمانها يصرف البدر

الاقبل لسعدى مالنا فيك من وطر
فان العيون الضيقات واهلها
اذا نظر والم يبد الا احور ارها
وان وجوه الترك والله جارها

ban olsun. Garip değilmidirki gözlerin kırık olmaları en kuvvetli ve en müessir olmalarıdır. Gözler kırık ve fatir olurlarsa kuvvetli ve müessir olurlar. O güzelin gözleri daralmış isede bakdığı vakit bakışlarının gönülde açtığı yara geniştir. Zaif olan gözüle kanlar dökmektedir. Evet zaifin kudret sahibi olmasından tanıya sığınılmalıdır. O pek güzel bir dilber isede cefalarına son yoktur. evet... dünyada sefa ile cefa birbirinden ayrı değildir. Bacakları kısa isede gövdesi ve arkası uzundur. [1] boyuda kısa olmadığı gibi uzunda değildir. Onda biri birine zıt olan iki nesne bir yerdedir. Saçları pek uzun ve geniş beli ise ufak ve incedir. O güzel soyunacak olursa sarkıttığı saçlarından bir libas giyebilir [2] bir bahçede bir havuzun yanında ona aşkımlı ilân ettiğim hiç hatırımdan çıkmaz. Ben ona yanağının güllerini kast ederek bana bir gül ver dedim. O bunu anlamadı. bir saniyecik bekle şimdi sana bir gül getiririm dedi bende ona cevaben «ne mümkün ben bir saniyecik de bekleyemem» dedim [3].

[1] Bacak kısalığı ve gövdenin uzunluğu türklerce makbuldür.

[2] Eski türk erkeklerinde de saç bırakmak adeti var idi. Aleviler dahi saçlı olurlar idi. Bizim fıkıh kitaplarında gusul abdesti alınırken türkler ve aleviler gibi başında saçlı olanların saçlarının örgülerini çözmeleri lâzım geldiği bildiriliyor ki burada bir taş ile iki kuş vurulmaktadır.

تشریح (البحر الرائق) de bu hususdaki ibare şudur

(1, S. 55). يجب التقص على الأتراك والعلويين على الصحيح.

Türklerin saç bıraktıklarını aşağıda سبطین التعاویذی divanından tercüme ettiğimiz birinci şiirdende anlıyoruz.

عيونكم صوراً الى هذه الصور [3]
 وفي ذلك للالباب ذكرى و معتبر
 اذا جرحوا كانت جراحهم هدر
 كذا اللحظ اقوى ما يكون اذا فتر
 بوسع في القلب الجراح اذا نظر
 اعوذ بربي من ضعيف اذا قدر
 ولم ار في الدنيا صفاء بلا كدر
 طويل فما في القدر طول ولا قصر
 على غاية الاطناب والحصر مختصر
 غداً ره يلبس شعاراً من الشعر
 الى جنب حوض فيه للماء منحدر
 اردت به ورد الحدود وما شعر
 فقلت له هيات مالي منتظر

وفي صور الترك العجايب فلتكن
 دقائق خلق الله ابلغ فيهم
 اعاجم اشباه الوحوش او ابد
 بنفسى قوى لحظه وهو فآر
 تضايقت العينان منه وانه
 و يقتل بالجفن الضعيف ولم ازل
 مليح ولكن عنده كل جفوة
 تقاصر ساقاه ولكن متنه
 وقد جمع المضدان فيه فردفه
 متى تجرد من شعار وارخيت
 ولم انس اذا غالته قرب روضة
 وقلت له جئني بوردوانما
 فقال انتظرنى رجع طرف اجنى به

Cevaben «Hazırda yanak gölünden başkası yok» dedi. Bende ona Bu hazıra kani ve raziyim dedim. Onun seher zamanındır ağzını ve dişlerini öpmek ne hoşdur. Onun fidan gibi boyunu sarmak ne güzeldir. (Tam mukabil tercümesi: Onun yeni sürmüş hezaren dalı gibi salınan boyunu sardığımı gördüğüm vakit ne güzel vakittir.)[¹]

Bu da زخمشرى nin türklere ve türk güzellerine dair bir şiridir:

Türk neslinden bir güzel kız beni kendi isteğimle ölüme doğru götürmektedir. O kızın kendi fettan gözü de öldürücüdür. Zaten Türkün öldürücülüğü meşhur değil midir? Bu kızın oğlan kardeşinin kılıcı hernekadar öldürücü ve kesici ise de bu hususta kendisinin gözü erkek kardeşinin kılıcından daha müessir ve daha keskindir. Erkek kardeşi aldığı esirlerini azat ederse de bunun esirleri azat kabul etmez. Erkek kardeşi bazı insanların kanlarını döker. Bu ise herkesin kanını dökmektedir. Bu kızın elinden vay müslümanların başına erkek kardeşinden de vay kâfirlerin başına. Ben o kızın hicranından ağladıkça bana güler. Ve güldüğü vakit gözlerinin aldığı başka bir güzellik benim gönlümü parça, parça eder. O güzel benim hayalimde yaşattığım ölküdür. Ah keşki ben ona malik olsam [²].

Oxford Üniversitesi profesörlerinden Margaliouth 1903 te Mısırdaki divanını bastırmıştır.

Noşteğın adlı bir türkün oğlu olan bu şair, kendisine tekaddüm eden iki asır içinde arapça şiir âleminin tek bir yıldızı olarak yaşamış, Arap diline ve Arap şiirine güzellikler vermiştir. Bağdad'da mukataat katipliği yapmış olan bu şair, ömrünün sonlarında gözlerini kaybetmiş ve bu acısını birçok şiirlerinde, saymış ve dökmüştür.

[¹] فقلت له انى قنعت بما حضر
وبرد ثنا ياه اذا برد السحر
لقد كخوط الحيزران اذا خطر

فقال فلاورد سوى الحد حاضر
فيا حيندا تقبيل فيه ورشفه
ويا حيندا وقت ارانى معانقا

[²] تقودنى طوعاً الى الهلاك
والترك موصوفون بالفتك
ولحظها ابلغ فى البتك
بنفك اسراها بلا فك
عمت جميع الدم بالسفك
ومن اخيها لدوى الشرك
تضحك منى كلما ابكى
ضمتهما فى ساعة الضحك
يالىتها تحصل فى ملكى

جارية من طينة الترك
فاننة فاتكة عينها
سيف اخيها باتك حده
يفك اسراه اخوها وما
يسفك بعض الدم لكنها
وى لدوى الاسلام من مثلها
ابكى من الهجر و لكنها
تكسر عينها فوادى اذا
قد اصبحت غاية امنيتى

Şiirlerini en güzel gelimelerle yazar ve bunlarla ince ince mânalar terennüm ederdi.

Gözlerini kaybetmeden önce divanını kendisi bir yere toplamış ve bunu dört fasla ayırmıştı. Bu fasıllardan sonra yazdığı şiirlere زيادات adını vermişti. Divan nüshalarının bazılarında bu زيادات yoktur. المحبة والمحباب adlı onbeş formalık bir başka eseri de varsa da nüshası pek nadirdir. Kendisi hicri 519 da doğmuş, 583 veya 584 te ölmüştü. Bu şair 576 da Abbasî halifesi الناصر الدين الله 1 överken Türk gençlerini şöyle tavsif ediyor:

Savaşlard onun etrafını ayarçası gibi güzel Türk gençleri kuşatırlar. Başlarına daima tolga giymelerine rağmen onların saçları dökülmüş değildir. Onların keman gibi kaşlarından attıkları oklar kalplere isabet etmekte hata etmez. Onlar ne kadar pek giyimli ve aynı zamanda fidan boylu iseler de demir gibi kuvvetlidirler, Müsalem vaktinde kumluk geyikleri gibi iselerde, savaş ateş saçmağa başlayınca kaplan kesilirler. Zırhların içinde aslan olan bu güzel gençlerin yüzleri, tolğanın içinden, ay gibi görünür, savaşa girerlerken hiçbir kuru duymazlar. Çünkü kuru kendileridir. Tutuşan ateşin kıvılcımları onlardır [1].

Bundan bir yıl sonra 577 de aynı halifeyi medhediyorken Türkler hakkında şöyle söylüyor:

Senin ordundaki Türk arslanları, kargıların teşkil ettiği ormanlarda başka orman bilmezler. Onlar ceylanlar gibi iseler de hücum ederken ürkütülmü kurtlar gibi hücum ve hamle ederler. Ellerinde kınlarından sıyrılmış olan kılıçların yeşilimtirak yüzleri bir bahçe gibidir. Kendileri de havuzlardan zırh giymişlerdir (Havuzların sathında hafif rüzgârlardan hasıl olan ufak dalgacıkların zırha benzetilmesi eskiden pek revacda idi.) Savaş kızışınca bunlar orman aslanıdır. Müsalem vaktinde de ovanın ceylanıdır [2].

Bu divandanbaş Ayasofya kütüphanesinde 4135 numaralı طرائف الطرف adlı kitabta محمد بن احمد بن محمد بن ابي denilen milliyetperver bir türkün arapça şöyle bir şiir okunur:

Ben, burunlarının ortası tümsek olan kavim ile koltuk kabartmakta isem de kendim burunları yayvan ulustanım.

Biz, yumuşak başlılıkta deve gibi isek te savaş değirmeni dönmeye başlayınca herbirimiz bir kaplan kesiliriz. Gözü kırmış ve kükremiş aslanların yakaladıkları avları paralamaları gibi düşmanlarımızı parolasak ta hoşnutluk zamanında rühbanlar gibi yavaş olur ve kan dökmekten çekiniriz.

Biz öyle padişahlar ve öyle padişah oğullarıyız ki gökler dahi bizim dilediğimiz gibi döner. Çocuklarımız derneklerde iken periler gibidir-

[1] S. 159, yirmi ikinci beyitten otuz üçüncü beyite kadar.

[2] S. 165, elli dördüncü beyitten elli sekizinci beyite kadar.

maddesi.

[4] C. II, S. 272, Haydarâbad basması.

شقيق خديه يحكي حمرة الشفق
ضوء منيرا نبدي في دجى الفسق
وان تثنى ففصن الباته الودق
والطرف في غرق والقلب في حرق
واعطف بوصلك هذا آخر الرمق
ان العناق لاثم قلت في عنق

بي من بنى التراك ظبي ساحر الحدق
يريك من خده الزاهى وطرته
اذ تبتدى فيدرح السعود بدا
ناديته حين ابدى جفوة وقلبي
صلى فقد ذبت من وجدى ومن كمدى
فقال لى بفتود من لواظظه

zile onun siyah saçları gecenin karanlığı arasındaki ayın aydınlığına benzer. Onun yüzünü gören, ay doğmuş zanneder. Ve salına salına yürürken boyunu gören, ona bir fidan der.

Gönlüm ateşler içinde tutuşuyorken ve gözüm göz yaşları içinde boğuluyorken o cefakâra «Aşkından, derd-ü gamından eridim. İşte son demimi yaşıyorum. Beni visaline nâil eyle...» diye yalvarırm.

Bana gözlerini süzerek «boyun boyuna gelmek günah değil midir?» dedi. Ben de bu sözlerin karşılığında «Boyun boyuna gelmek günah ise bu günah benim boynuma olsun.» dedim.